

omvat de eerste twee versregels, het tweede de versregels 3 en 4. Wanneer we de twee gedeelten onder elkaar plaatsen, zijn de overeenkomsten tussen de melodieregels in één oogopslag te zien. De regels 1 en 3 zijn aan elkaar verwant, ze openen en eindigen op de dominanttoon f', waarbij het herhalen van noten een structurerende rol heeft. De melodie heeft in deze regels de omvang van slechts een kwart. De regels 2 en 4 contrasteren hiermee doordat er geen toonherhalingen plaatsvinden en de melodie een duidelijk stijgende lijn vertoont (mogelijk geïnspireerd op het woord 'opgestaan').

De achtste noten in regel 3 zijn in feite een omspeling van de twee g'-s, zoals die in regel 1 gezongen worden. Deze ritmische variatie voorkomt dat de melodie eentonig wordt. De tweede regel eindigt op de wisseldominant (c''), terwijl de vierde regel via de dominant f' stijgt naar de tonica die bevestigd wordt door de halve noten d''-c''-bes'.

Jan Smelik

Pasen 2020

Een online viering in de
Ontmoetingskerk Enschede

Paasliederen vooraf – vanaf 9.45 uur

Aber du weißt den Weg für mich Een tekst van Dietrich Bonhoeffer, op een melodie uit Taizé.

Gott, laß mei-ne Ge-dan-ken sich sam-meln zu dir.

Bei dir ist das Licht, du ver-gißt mich nicht.

Bei dir ist die Hilfe, bei dir ist die Ge-duld.

Ich verste -he dei- ne We- ge -nicht,

a - ber du weißt den Weg für mich.

écrits et mis en musique, pour les écoles chrétiennes et pour tout enfant qui aime le Seigneur (Genève 1837) en *Les Premiers Chants* (Parijs/Genève 1853, 4e druk). Hiermee kan Malan als mogelijke componist van de melodie geschrappt worden.

Dat de melodie desondanks van Franse herkomst is, ligt niet voor de hand: afgezien van Malans liederen hebben protestanten in het midden van de negentiende eeuw geen Franse liederen geïmporteerd. Zij richtten zich destijds uitsluitend op de Duitse liedcultuur. De schat aan geestelijke liederen uit Engeland en Amerika was in die periode nog onbekend in Nederland, zodat een Angelsaksische herkomst uitgesloten kan worden. Omdat Liederkransje zich oriënteert op Duitse melodieën, zou de melodie van 'Daar juicht een toon, daar klinkt een stem' heel goed van Duitse herkomst kunnen zijn. De melodie komt evenwel niet voor in *Die Melodien der deutschen evangelischen Kirchenlieder* (1889-1893) van Johannes Zahn, het befaamde naslagwerk betreffende melodieën uit Duitse liedbundels tot het eind van de negentiende eeuw.

Natuurlijk is het mogelijk dat de melodie van Nederlandse herkomst is. Sterker, er zijn goede redenen aan te nemen dat de samensteller van de bundel, Martin Sieveking, de componist is van deze en andere melodieën van onbekende herkomst. Sieveking was – naast onderwijzer – werkzaam als musicus en volgens zijn zoon Martin, een internationaal vermaard pianist, was zijn vader een goed opgeleid musicus, dirigent en componist (Harriette Brower, *Piano mastery. Talks with master pianists and teachers*. Second series. New York 1917, blz. 147).

Over het 'tweede stukje' van het Liederkransje met achttien driestemmige liederen, dat in 1859 verscheen, meldt T.M. Looman in *De Christelijke Verzamelaar* (Amsterdam 1860, blz. 47) dat Sieveking de 'versjes op muziek heeft gebracht'. Hetzelfde heeft Sieveking bij het 'eerste stukje' gedaan; hij kan met grote waarschijnlijkheid als componist van 'Daar juicht een toon, daar klinkt een stem' aangewezen worden.

Analyse

De melodie valt in twee gedeelten uiteen, die overeenkomen met de bouw van de strofe en het rijmschema (A-A-B-B). Het eerste gedeelte

De woorden 'vlam' en 'vuur' doen ook denken aan de afsluiting van Pasen, het pinksterfeest. De Geest van Pinksteren wil Pasen zichtbaar en tastbaar maken onder mensen.

Liturgische functie

Dit lied komt vooral in de paasnacht met zijn lichtsymboliek tot zijn recht. Maar het is tevens geschikt voor heel de paastijd, inclusief de afsluiting daarvan, het pinksterfeest.

Jan Groenleer

Melodie

Herkomst

In 1858 verscheen een bundeltje van de Amsterdamse musicus en onderwijzer Martin Sieveking: *Liederkransje*. Zangstukjes voor kinderstemmen ten dienste van scholen en huisgezinnen. Eerste stukje: Bevatende vijfentwintig tweestemmige zangstukjes. Het liedboekje werd in de negentiende eeuw meer dan tien keer herdrukt. Als nummer 19 stond in de bundel het volgende lied:

In de bundel werd bij vier liederen de componist genoemd. Van de andere liederen zonder vermelding van de componist kan in zeven gevallen de herkomst achterhaald worden; het betreft altijd melodieën uit Duitstalige liedbundels. Van de overige veertien melodieën uit het *Liederkransje*, waaronder die van 'Daar juicht een toon, daar klinkt een stem', is de herkomst onbekend.

De hymnoloog Hendrik Hasper (1886-1974) heeft als mogelijke componist de Franse Réveil-voorman Henri Abraham César Malan (1787-1864) genoemd (zie Haspers bundel *Geestelijke liederen uit den schat van de kerk der eeuwen*, 1935, nr. 199).

De bekendste bundel van Malan is *Chants de Sion ou, Recueil de cantiques d'hymnes, de louanges et d'actions de grâces, à la gloire de l'éternel*, waarvan in 1836 de definitieve uitgave met driehonderd liederen verscheen. De melodie komt hierin echter niet voor. Dit geldt ook voor de andere liedbundels van Malan, die – in tegenstelling tot *Chants de Sion* – in Nederland niet bekend waren: *Soixante chants et chansons pieuses*,

Paasliederen vooraf II

Groen ontluikt de aarde – LB 625

Groen ontluikt de aar-de uit het sla-pend graan,
nu de zon de za-den roept om op te staan.
Lief-de staat op, wordt wak-ker uit de dood.
Lief - de draagt, als ko-ren, hal - men, vol en groot.

2 Onder steen bedolven lijkt de liefde Gods.
Rest haar niets dan rusten in de harde rots?
Diep in het graf is Hij de weg gegaan
van het zaad dat stervend nieuw ontkiemt tot graan.

3 Zaad van God, verloren in de harde steen
en ons hart, in doornen vruchteloos alleen –
heen is de nacht, de derde dag breekt aan.
Liefde staat te wuiven als het groene graan.

tekst John Macleod Campbell Crum 'Now the green blade rises'

vertaling Sytze de Vries (1945)

melodie Frankrijk 15e eeuw - 'Noël nouvelet'

Paasliederen vooraf III

Lof zij God in de hoogste troon – LB 619

Lof zij God in de hoog-ste troon,

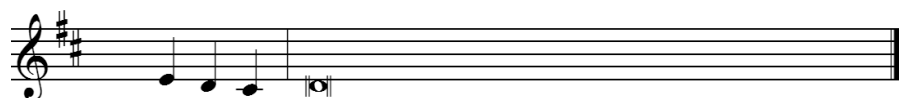
lof zij zijn een-ge-bo-ren Zoon,

die voor ons droeg der zon-de loon.

Hal-le-lu - ja, hal-le-lu - ja,

hal-le-lu - ja!

2 Des morgens op de derde dag,
toen voor het graf de steen nog lag,
verrees de Heer op Gods gezag.
Halleluja, halleluja,
halleluja!

5 Nu bidden wij U, Zoon van God,
omdat Gij opstond uit de dood,
geef ons nu uw genade groot,
-Halleluja, halleluja,
halleluja!-

6 opdat wij, vrolijk en bevrijd,

steek ons aan'. Wij worden aangestoken door het licht van Pasen. Het negatieve duister delft het onderspit tegen het felle en weldadige zonlicht van de Zoon. Opmerkelijk is hier de mooie alliteratie in regel 3-4: Zoon – zwicht – zon.

Strofe 2

De tweede strofe laat zien dat Pasen op twee manieren benoemd kan worden. In strofe 1 is Pasen een actieve daad van de Heer zelf (regel 2). In strofe 2 is de Vader actief en wekt zijn Zoon op. Dat wordt hier op een beeldende manier onder woorden gebracht. God tilt zijn kind uit de kille grond. De gesloten lichte i-klank die de verrijzenis schildert, contrasteert hier met de donkere gesloten o-klank van 'grond'.

Dit kind heeft voor zijn dood zoveel vreugde gebracht in de woorden die Hij sprak en de daden die Hij verrichtte. De Vader laat dit niet doodlopen en sindsdien is de wereld anders geworden. Pasen gaat als een lopend vuur de wereld rond.

Strofe 3

In de derde strofe wordt zichtbaar hoe ver de kracht van Pasen reikt. De oude nacht roept Israëls slavernij in Egypte in herinnering. Egypte werd in het hart getroffen toen de eerstgeborenen stierven in de nacht van Israëls bevrijding. De oude nacht laat zich vandaag zien in allerlei vormen van onrecht, angst en dood. Maar die nacht heeft niet het laatste woord. Op de paasmorgen wordt de toekomst van de nieuwe aarde al zichtbaar. Pasen zegt: er is vergeving. De Vader heeft zijn kind opgewekt als een teken dat het oude zeer teniet is gedaan. De liefde zet zich springlevend door.

Strofe 4

In de vierde strofe wordt alles nog eens samengevat. De alliteratie in regel 1 en 2 is weer opvallend. Dit licht dooft niet meer, het is van lange duur. De Zoon is de zon die licht verschaft en het vuur dat warmte geeft. Hij is de vlam van Pasen die nu al mensen wil laten leven als aan de dood onttrokken.

O vlam van Pasen, steek ons aan Achtergrondinformatie bij een lied

Ontstaan en verspreiding

De dichter, André F. Troost, werd geïnspireerd tot het schrijven van dit lied door de melodie van *Daar juicht een toon, daar klinkt een stem*. De tekst van dat lied van Eduard Gerdes sprak hem minder aan. De stem die ‘door gans Jeruzalem galmt’ en het paasevangelie uitbazuint, klopt niet met wat er in het evangelie verteld wordt en doet wat bombastisch aan. Het gaf hem aanleiding om een nieuwe tekst te schrijven.

Het lied ontstond in het voorjaar van 1981, niet lang na de dood en begrafenis van een dochtertje van de dichter. Het verscheen eerder in de bundels *Uw lente is ontloken* (Zoetermeer 1989) en *Zingende Gezegend* (Zoetermeer 1995, nr. 161).

In het Liedboek 2013 zijn enige tekstuele wijzigingen aangebracht. ‘Zonde’ is in strofe 1, regel 3, ‘duister’ geworden, en ‘een kind’ is nu ‘zijn kind’ (strofe 2, regel 2). De laatste wijziging tilt het lied uit boven de persoonlijke context van de dichter. Het gaat om het kind van de Vader.

Tekst

Een vergelijking met de tekst van Eduard Gerdes laat naast grote verschillen ook wel enige inhoudelijke overeenkomsten zien. In beide liederen gaat het om de Heer die uit het graf verreezen is en de dood achter zich heeft gelaten. In Gerdes’ lied is Jezus vooral de sterke held die in eigen kracht uit het graf verrees. Bij Troost is het vooral de Vader die zijn kind uit de ‘kille grond’ tilt (strofe 2). Bij Gerdes jaagt ‘de dood geen angst meer aan omdat alles is voldaan’. Dat alles is voldaan wordt in het lied van Troost subtieler onder worden gebracht. God is vergevend, zijn liefde levend (strofe 3).

Strofe 1

Dit paaslied zit vol woorden met verschillende betekenislagen. In strofe 1 roept de vlam van Pasen de paaskaars in gedachten. ‘O vlam van Pasen,

lofzingen in der eeuwigheid
uw lieve naam gebenedijd.
Halleluja, halleluja,
halleluja!

tekst Michael Weisse (+/- 1488 – 1534)
vertaling Ad den Besten (1923 – 2015)
melodie Melchior Vulpus (1560/1570 - 1650)

Paasliederen vooraf IV

De steppe zal bloeien – LB 608

De step-pe zal bloei - en

de step-pe zal la-chen en jui - chen.

De rot-sen die staan van-af de da-gen der

schep-ping staan vol wa-ter, maar dicht

de rot-sen gaan o - pen.

Het wa-ter zal stro-men

het wa-ter zal tin - te-len, stra-len,

dor - sti - gen ko- men en drin - ken.

is voor het lichaam nu vrij baan
naar een bestaan volkomen.'

tekst A.C. den Besten (1923 – 2015)
melodie Melchior Vulpus (1560/1570 - 1650)

Bonhoeffer...

Witte Donderdag, 9 april, was het 75 jaar geleden dat Dietrich Bonhoeffer door de Nazi's werd vermoord. In alle vieringen van Witte Donderdag t/m Paasmorgen geven we stem aan deze theoloog wiens levensloop zo indrukwekkend is, wiens theologie ook na 75 jaar nog steeds ongekend inspirerend en actueel is, én door wiens teksten ook mensen van onze tijd nog steeds intens worden geraakt.

Koffie online...

Online samen koffiedrinken op deze Paasmorgen? Dat kan. Kijk met uw computer, tablet, telefoon op www.pgenschede.nl, en binnen drie vinger/muisklikken doet u mee.

Het leven brak door aar-de_en steen,
uit al - le won-deren om u heen
spreekt, dat God heeft ge- spro-ken.

De steppe zal drin-ken
de step-pe zal bloei-en
de step-pe zal la-chen en jui - chen.

2 Hij heeft gezegd: Gij mens, kom uit,
open uw dode oren;
kom uit het graf dat u omsluit,
kom uit en word geboren!
Toen heeft zich in het vroegste licht
de nieuwe Adam opgericht,
ons allen lang tevoren.

3 Al wat ten dode was gedoemd
mag nu de hoop herwinnen;
bloemen en vogels, - alles roemt
Hem als in den beginne.
Keerde de Heer der schepping weer,
dan is het tevergeefs niet meer
te bloeien en te minnen.

4 Sta op! - Hij gaat al voor ons uit,
de schoot van 't graf ontkomen.
De morgen is vol nieuw geluid, -
werp af uw boze dromen.
Waar Hij, ons Hoofd, is voorgegaan,

2 De ballingen keren zij keren met blinkende schoven.
Die gingen in rouw tot aan de einden der aarde
een voor een, en voorgoed, die keren in stoeten.
Als beken vol water, als beken vol toesnellend water
schietend omlaag van de bergen.
Met lachen en juichen
die zaaiden in tranen die keren met lachen en juichen.

3 De dode zal leven de dode zal horen: nu leven.
Ten einde gegaan en onder stenen bedolven dode,
dode, sta op, het licht van de morgen.
Een hand zal ons wenken een stem zal ons roepen: Ik open
hemel en aarde en afgrond.
En wij zullen horen en wij zullen opstaan
en lachen en juichen en leven.

tekst Huub Oosterhuis (1933)

melodie Antoine Oomen (1945)

Zie voor een bespreking van dit lied www.kerkedienstemist.nl -> Ontmoetingskerk

Enschede -> [Een lied voor elke dag, 8 april 2020](#)

Luiden van de klokken

De klokken luiden voor de kerkdienst. Ze nodigen ons uit:
“Welkom in Gods huis!”

Aansteken van de kaarsen thuis – ruimte voor stil gebed

Bemoediging

- v. De HEER is opgestaan!
A. DE HEER IS WAARLIJK OPGESTAAN!

Muziek tot eer van God

Gedachtenis

Paaspsalm

- “Ken je mij, wie ken je dan”
Psalm 139 in een bewerking van Huub Oosterhuis, gezongen door
Trijntje Oosterhuis
Terwijl Psalm 139 klink worden beelden van Paaskaars en
Kandelaar getoond.

Presentatie nieuwe Paaskaarskandelaar

Geen rouw om het bestaan, maar blij
bekleed met Hem: de weg is vrij,
de nacht is voor het licht verdwenen.

*tekst Robert Williams
vertaling onbekend*

melodie Lyra Davidica (Londen 1708 later gewijzigd)

Zegen

v. Zegen, beantwoord met:

Lied

Sta op! Een morgen ongedacht – LB 630

Slotlied*Wij zullen leven, God zij dank! – LB 611*

Wij zul - len le - ven, God zij dank,

ge - noemd als doch - ters en als zo - nen:

de erf - ge - na - men van een land

dat nooit meer vruch - te - loos ver - zandt,

waar on - recht nim - mer-meer zal wo - nen.

2 Niet meer zijn wij door angst geknecht
 en aan de dood zijn wij ontheven.
 Nu wordt uw Geest op ons gelegd,
 in vrijheid brengt Gij ons terecht.
 Een nieuwe naam is ons gegeven.

3 Verheugd herkennen wij Uw Naam,
 roepen U aan als onze Vader.
 Uw hart spreekt onze harten aan,
 uw aangezicht doet ons bestaan.
 In Christus komt Gij zelf ons nader.

4 In dood gedompeld waren wij,
 nu met Hem stralend nieuw verschenen!

Tora*Exodus 14,1 – 15, 21*

- Lezen met de kinderen
- Zingen met Mozes (Exodus 15, 1b – 18)

Ik zing voor de Heer en ik prijs zijn gezag – LB 151: 1, 4, 5

Ik zing voor de Heer en ik prijs zijn ge - zag;

het komt aan de dag.

Zijn hand is ver - heven, zijn hand die be - vrijd,

zijn hand die zijn volk heeft ge - leid.

De God onzer va - deren wordt heer - lijk be - kend.

Wij prij - zen zijn naam in zijn hei - li - ge tent.

Hij heeft ons ver- lost en Hij ging met ons mee

en wie ons ver- volg-den wierp Hij in de zee

met vlie-gen-de vaan-dels en blin-ken-de zwaar-den,

met wa-gens en paar- den.

- 2 *De Heer is een krijgsman, Hij trekt voor ons uit
en machtig verluiddt
de roemrijke klank van zijn naam over ons:
de Here, de God des verbonds!
Hij heeft ons bevrijd, uit het diensthuis vandaan,
Hij heeft ons geleid op een veilige baan.
De wateren weken en stonden gedwee,
de vijand verzonk als een steen in de zee
met vliegende vaandels en blinkende zwaarden,
met wagens en paarden.*

- 3 *Wie is er, o Here ter wereld als Gij?
Wie komt U nabij
in heilige luister, in reddende macht
die wonderen tot stand heeft gebracht?
Wij moeten U loven met hart en met mond,
want Gij zult ons brengen naar heilige grond.
Uw liefde bereidt ons een veilig gebied.*

Stil gebed Onze Vader

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheilgd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden
zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want aan u behoort het koningschap,
de macht en de majesteit tot in eeuwigheid.
Amen

Aansluitend aan de gebeden draagt de ouderling van dienst de gedachtenisstenen naar de gedachtenistafel.

“Teken van leven”

Terugblik op het Paasproject van de kinderdienst

2 Prijs nu Christus in ons lied,
 halleluja,
 die in heerlijkheid gebiedt,
 halleluja,
 die aanvaardde kruis en graf,
 halleluja,
 dat Hij zondaars 't leven gaf,
 halleluja!

3 Maar zijn lijden en zijn strijd,
 halleluja,
 heeft verzoening ons bereid,
 halleluja!
 Nu is Hij der hemelen Heer,
 halleluja!
 Engelen jubelen Hem ter eer,
 halleluja!

*tekst Robert Williams
 vertaling onbekend*

melodie Lyra Davidica (Londen 1708 later gewijzigd)

Aankondiging collectedoel en inzameling van de gaven

Muziek tijdens de inzameling

Voorbeden

*Uw dreigende vinger verwijst naar het niet
 de vliegende vaandels en blinkende zwaarden,
 de wagens en paarden.*

- 4 De volken der aarde gaan eindelijk verstaan
 wat Gij hebt gedaan.
 Hun leiders die bouwen op list en geweld
 verstommen en zwijgen ontsteld.
 Totdat Gij uw volk dat Gij zelve formeert,
 totdat Gij het volk dat tot U zich bekeert
 het land van belofte hebt binnengebracht,
 vergaan door het diepe geheim van de macht
 de vliegende vaandels en blinkende zwaarden,
 de wagens en paarden.
- 5 Ik zing voor de Heer. Hij is koning voor goed
 en dwars door de vloed
 geleidt Hij de zijnen. Zijn goddelijk spoor
 gaat zelfs in de zee niet teloor:
 de zee van zijn toorn die de zonden verzwelgt,
 het water en bloed dat de zonden uitdelgt.
 Zo gaat het van doodszees naar levensjordaans,
 en zingende moeten het water in gaan
 met slaafse ellende en vorstelijken waarde
 de mensen der aarde.

Teken van leven Lied

Opdracht voor de kinderen voor deze zondag
De paaskaars brandt (projectlied)

De paaskaars brandt, zo weten wij:
 God maakt het licht voor jou en mij.
 Hij maakt een eind aan je verdriet,
 want Hij vergeet de mensen niet.

Dit is het woord dat Hij ons geeft:

Ik ben de Heer, een God die leeft.
En waar je gaat ben Ik erbij,
voor altijd ga ik aan je zij.

tekst Erik Idema – Kind op Zondag

Preek

Lied *O vlam van Pasen* – LB 637

O vlam van Pa-sen, steek ons aan,
de Heer is waar-lijk opge - staan!
De Zoon, voor wie het dui - ster zwicht,
de Zoon is als de zon, zo licht!

2 De Vader laat niet in het graf
een kind dat zoveel vreugde gaf,
Hij tilt het uit de kille grond
het loopt als vuur de wereld rond.

3 De oude nacht voorgoed gedood,
de toekomst kleurt de morgen rood;
ziehier hoe God vergevend is
en hoe zijn liefde levend is.

4 Ziehier het licht van lange duur,
ziehier de Zoon, de zon, het vuur;

o vlam van Pasen, steekt ons aan,
de Heer is waarlijk opgestaan!

tekst André F. Troost (1948)

melodie Henri Abraham César Malan (1787-1864)

Toelichting bij dit lied aan het eind van dit boekje

Presentatie nieuwe Paaskaars

Evangelie Johannes 20, 1 – 18

Lied *Christus, onze Heer, verrees* – LB 624
Christ the Lord is risen today

Christus, on - ze Heer, ver - rees,
hal - le - lu - ja!
Heili - ge dag na angst en vrees,
hal - le - lu - ja!
Die ver - hoogd werd aan het kruis,
hal - le - lu - ja,